

Protocol Meldcode, opgesteld juni 2017

Inleiding	2
Definities	2
Wettelijk kader	2
Verplichting binnen de organisatie	3
Stappen Meldcode	4
Stap 1	4
Stap 2	4
Stap 3	4
Stap 4	4
Stap 5A hulp organiseren en monitoren	4
Stap 5B	4
Omschrijving van de stappen 1 t/m 5	5
Instructie gebruik Kindcheck	8
Deskundigheid eerge relateerd geweld en meisjesbesnijdenis	8
Hoe gaat de organisatie om met vertrouwelijke informatie	8
Meldrecht in relatie tot beroepsgeheim	8
Meldrecht	9
Bijlagen	10
Bijlage 1 : kindcheck, als professionals zich zorgen maken over een kind (dat zelf nog geen signalen laat zien) op basis van bijv. de volgende oudersignalen	10
Bijlage 2. Zorgverkennd gesprek	11
Vorbereiding op gesprek met ouders Wat zijn concreet mijn zorgen? Waarop baseer ik mijn zorgen? Gaat het om vermoedens of feiten? Wat heb ik zelf gezien en wat heb ik van anderen gehoord? Wat weet ik zelf al? Wat weet ik nog niet? Heb ik een beeld hoe de ouders denken? Wat vinden mijn directe collega's? (NB: het anoniem bespreken van zorgen met collega's kan altijd) Zie ik aspecten over het hoofd? Sterken/ nuanceren mijn collega's mijn zorgen? Wat vinden de ouders? Delen de ouders mijn zorgen? Welke aspecten van de zorg wil ik met hen bespreken?	11
Ouders uitnodigen /een afspraak met de ouder(s) maken	12
Bijlage 3, verhelderingsvragen	13
Bijlage 4, Het Balansmodel kind en gezin	14
Balansmodel	15
Bijlage 5, Risicotaxatie	16
Bijlage 6, Signalen	19
WAT ZIJN SIGNALLEN VAN KINDERMISHANDELING?	20
Bijlage 7 Omgaan met privacy	23
Bijlage 8, Vechtscheiding? Wat je als school kan (én moet!) doen	24
Bijlage 9, Ouderlijk gezag en de rol van school	25
Informatierecht van de ouder zonder gezag	26

Inleiding

Het hebben van een Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en deze volgen is een plicht. Melden is een recht. Het bevoegd gezag van Geert Groote School 1 is van mening, dat de beroepskrachten van de school verantwoordelijk zijn voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan leerlingen en ouders en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval dat leerlingen (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling. Met deze meldcode weten de beroepskrachten van de school welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling en op welke wijze zij bij deze stappen kunnen worden ondersteund.

Definities

Huiselijk geweld is lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld of bedreiging daarmee door iemand uit de huiselijke kring. Onder geweld wordt daarbij verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer. Daaronder zijn ook begrepen ouderenmishandeling, vrouwelijke genitale verminking, huwelijksdwang en eer-gerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex-)partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden.

Kindermishandeling: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel. Daaronder zijn ook begrepen eer-gerelateerd geweld, huwelijksdwang, vrouwelijke genitale verminking en het als minderjarige getuige zijn van huiselijk geweld tussen ouders en/of andere huisgenoten.

Onder beroepskracht in deze code wordt verstaan: de beroepskracht die voor Geert Groote School 1 werkzaam is en die in dit verband aan leerlingen en ouders van de organisatie onderwijs, begeleiding, zorg of een andere wijze van ondersteuning biedt.

Wettelijk kader

Deze meldcode geldt binnen het kader van:

- de Wet bescherming Persoonsgegevens;
- de Wet op de Jeugdzorg;
- de Wet Maatschappelijke Ondersteuning;
- het privacyreglement van de school.

Geweld in onderwijsrelatie, gepleegd door beroepskracht ten opzichte van leerling, valt buiten het bereik van de meldcode. In dat geval zijn er andere wetgeving en stappen aan de orde, zoals het informeren van directie en inspecteur. Zie veiligheidsplan van de school

Positie van kinderen en ouders

Tot twaalf jaar oefenen de gezagsouders de rechten van hun kinderen uit. Tussen twaalf en zestien jaar oefenen de gezagsouders en de minderjarigen de rechten beiden uit. Dat wil zeggen, dat zowel de ouders als de jongere toestemming moeten geven voor hulp en dat zij beiden recht hebben op inzage in het dossier van de jongere. Vanaf zestien jaar (niet achttien!) oefenen minderjarigen zelf hun rechten uit.

Verhouding beroepsgeheim, meldrecht en meldcode

Het wettelijk meldrecht voor huiselijk geweld en kindermishandeling biedt alle beroepskrachten met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht, het recht om een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld te melden, ook als zij daarvoor geen toestemming hebben van hun cliënt.

De verhouding tussen het beroepsgeheim, het meldrecht en de meldcode laat zich als volgt samenvatten. Het wettelijk meldrecht maakt een inbreuk op het beroepsgeheim mogelijk. Dit meldrecht geeft beroepskrachten het recht om, ondanks hun beroepsgeheim, toch een melding te doen of informatie te verstrekken, ook al hebben zij daarvoor geen toestemming van hun cliënt. De stappen van de meldcode beschrijven hoe een beroepskracht met een geheimhoudingsplicht zorgvuldig omgaat met dit wettelijk recht.

Verplichting binnen de organisatie

Verantwoordelijkheid leerkracht:

1. Oppakken signalen van een ouder, kind of broer of zus (signaalgevoelig)
2. Delen met ouders en, indien nodig, de aandachtsfunctionaris (aanpakbereid).
3. Toezien op privacy van het betreffende gezin

Verantwoordelijkheid aandachtsfunctionaris:

1. In voorkomende gevallen meldcode volgen, documenteren, registreren
2. Overleggen met collega's, OKA, Ondersteuningsteam
3. Contacten met Veilig thuis
4. Informeren directie
5. Toezien op privacy van het betreffende gezin

Verantwoordelijkheid directie:

1. Beschikbaarheid Meldcode, die voldoet aan de eisen van de wet en aansluit bij de werkprocessen binnen de organisatie.
2. Binnen de organisatie bekendheid geven aan doel en inhoud van de Meldcode. Minimaal 1 maal per jaar wordt in teamverband de meldcode besproken.
3. Training en deskundigheidsbevordering van beroepskrachten, zodat die kennis en vaardigheden hebben en op peil houden voor het signaleren van kindermishandeling en huiselijk geweld.
4. Opnemen meldcode in inwerkprogramma van nieuwe medewerkers.
5. Aanstellen van aandachtsfunctionaris, die andere beroepskrachten kan ondersteunen.
6. Regelmatig evalueren van de wijze van documenteren en de werking van de meldcode. De directeur draagt eindverantwoordelijk voor de uitvoering van de meldcode.

Het bevoegd gezag stelt de volgende Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling vast.

Stappen Meldcode

De aandachtsfunctionaris wordt afgekort als AF, de leerkracht als LKR, Veilig Thuis als VT, de Ouder-Kind-Adviseur als OKA.

Meldcode, de 5 stappen

De LKR is verantwoordelijk.

Hulpmiddel:
kindcheck, signalen van kindermishandeling, voorbereiding op gesprek met ouders), verhelderingsvragen

Stap 1

Signalen in kaart brengen
Contacten, stappen, besluiten vastleggen.
Bron vermelden.

Wat is er aan de hand?
LKR observeert en brengt signalen in kaart.
De LKR bespreekt zorg z.s.m. met ouders.
De LKR documenteert in ParnasSys en deelt zorg, als deze bevestigd wordt, met AF.

De AF is verantwoordelijk.

Hulpmiddel:
Zie stap 1

Stap 2

Collegiale consultatie
Bij twijfel: Veilig Thuis (anoniem) Tel: 0800-2000
Bij twijfel: letseldeskundige.

AF organiseert collegiale consultatie met LKR en ev. anderen, bv OKA (multi-signaal).
AF heeft zo nodig contact met VT.

De AF is verantwoordelijk.

Hulpmiddel: zorgverkenkend en gesprek.

Stap 3

Gesprek(ken) met betrokkenen: feiten/ waarneming voorleggen, reactie vragen.
Let op veiligheid.

AF heeft gesprek met ouders; ev. zijn hierbij anderen aanwezig.
AF documenteert.

De AF is verantwoordelijk.

Hulpmiddelen:
Balans model
kindcheck

Stap 4

Wegen aard en ernst van kindermishandeling of huiselijk geweld
Bij twijfel: altijd Veilig Thuis

AF maakt de risicotaxatie.
AF heeft ev. contact met Veilig Thuis.
AF beslist over wel/niet melden
AF documenteert

AF is verantwoordelijk.

AF bespreekt dit, organiseert hulp, volgt kind en ouders.

Stap 5A hulp organiseren en monitoren

Verwijzen naar, organiseren van externe hulp.
Monitoren.

Stap 5B

Melden
Bespreken

AF is verantwoordelijk.

AF meldt bij VT, informeert directeur, documenteert.

Omschrijving van de stappen 1 t/m 5

De volgorde van de stappen is niet dwingend. Waar het om gaat is dat de beroepskracht op enig moment in het proces alle stappen heeft doorlopen, voordat hij/zij besluit een melding te doen.

Heb je twijfels over de veiligheid van de kinderen? Bel dan Veilig Thuis. Tel: 0800-2000 (24 uur per dag bereikbaar).

Stap 1 - Signaleren - De leerkracht is verantwoordelijk.

- ▭ De leerkracht (of andere beroepskracht, die als eerste signaleert) brengt mogelijke signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld in kaart en legt deze zo feitelijk mogelijk vast. Het kan daarbij ook gaan om risico's vanuit oudersignalen, bijv. als de ouder depressief is, er sprake is van verslaving, suïcide (poging), uithuiszetting, enz.
- ▭ Degene, die als eerste signaleert, voert, evt. samen met de leerkracht, een gesprek met de ouders. Dit is een gesprek, gevoerd vanuit de naïviteit, met als doel om duidelijkheid over de signalen te krijgen. Worden zorgen weggenomen of bevestigd? Is er wel/niet een normale verklaring voor datgeen waar u zich zorgen om maakt? 'Ik merk, dat je kind verdrietig is, wat is er aan de hand?'
- ▭ Dossiervorming. De leerkracht legt contacten over deze signalen, stappen die worden gezet en besluiten die worden genomen, vast. In ParnasSys onder Notitiecategorieën leerling maakt LKR een notitie aan bij 'vertrouwelijk' meldcode 1. Als het gaat om veronderstellingen/aannames dan wordt dit expliciet vermeld. De leerkracht vermeldt de bron, als er informatie van derden wordt vastgelegd.
- ▭ Bij bevestiging van de zorg deelt de leerkracht die met de aandacht functionaris en de intern begeleider.
- ▭ Heb je twijfels over de veiligheid van de kinderen? Dan doorloop je de stappen van de meldcode versneld: 'Het is mijn plicht ervoor te zorgen dat het veilig voor kind is, ik ga ervoor zorgen dat er veiligheid komt, ik zal je vertellen wat ik ga doen.'

Hulpmiddelen: kindcheck, wat zijn signalen van kindermishandeling, voorbereiding op gesprek met ouders, verhelderingsvragen.

Heb je twijfels over de veiligheid van de kinderen? Bel dan Veilig Thuis.

Is het nodig dat het letsel bekeken wordt? Bel Veilig Thuis voor een letseldeskundige van het LECK. Tel: 0800-2000 (24 uur per dag bereikbaar).

Stap 2 - Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis – De Aandachtsfunctionaris is verantwoordelijk.

- ▭ De aandachtsfunctionaris consulteert interne- en/of externe collega's (bijv. gymleerkracht, OKA): zien ook zij signalen, hoe kan men meer duidelijkheid krijgen? De OKA heeft toegang tot MULTIsignaal, een systeem waarin professionals hun betrokkenheid bij een jeugdige kunnen registreren.
- ▭ Zo nodig vraagt de aandachtsfunctionaris advies aan leden van het Ondersteuningsteam (anoniem, als er geen toestemming is van ouders).
- ▭ Evt. wordt ook het in stap 3 genoemde gesprek met ouder en/of met kind (let op kind van 12 jaar en ouder moet betrokken worden) alvast voorbereid en wordt de strategie bepaald. Bijv. welke hulpverlening kan worden ingezet om het risico af te wenden? Op welke manier kunnen taken en verantwoordelijkheden worden verdeeld?
- ▭ De aandachtsfunctionaris consulteert bij twijfel Veilig Thuis (anoniem).

- Bij specifieke vormen van geweld, zoals eer-gerelateerd geweld, huwelijksdwang, seksueel misbruik en vrouwelijke genitale verminking of ouderenmishandeling, wordt altijd advies gevraagd aan Veilig Thuis over de vervolgstappen.
- De aandachtsfunctionaris documenteert.
- De aandachtsfunctionaris informeert de directie.

Hulpmiddelen: zie stap 1.

Heb je twijfels over de veiligheid van de kinderen?

Bel dan Veilig Thuis.

Tel: 0800-2000 (24 uur per dag bereikbaar).

Stap 3 - Delen van de zorg met de ouders en mogelijk ook het kind - De Aandachtsfunctionaris is verantwoordelijk.

N.B. Deze stap overslaan, d.w.z. het doen van een melding zonder voorafgaand gesprek, is alleen mogelijk als de veiligheid/gezondheid van het kind, anderen of uzelf in het geding is of zou kunnen zijn of als het vermoeden bestaat dat de ouder of kind het contact zal verbreken. In voorkomende gevallen zoekt de aandachtsfunctionaris naar een ander moment om de ouders en/of het kind in te lichten.

- De aandachtsfunctionaris (evt. samen met ouder-kind-adviseur) bespreekt de signalen met de ouders en evt. het kind (vanaf 12 jaar verplicht). Doel van het gesprek wordt uitgelegd. Feiten en gedane waarnemingen worden beschreven. De ouder/verzorger wordt uitgenodigd hierop een reactie te geven.
- De Aandachtsfunctionaris documenteert.
- De Aandachtsfunctionaris informeert de directie.

Hulpmiddel: Zorgverkennd gesprek

Heb je twijfels over de veiligheid van de kinderen?

Bel dan Veilig Thuis.

Tel: 0800-2000 (24 uur per dag bereikbaar).

Stap 4 - Wegen aard en ernst van kindermishandeling of huiselijk geweld - De Aandachtsfunctionaris is verantwoordelijk.

- De aandachtsfunctionaris (in overleg met andere betrokken professionals) weegt op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de ouder/het kind de aard en ernst van kindermishandeling en huiselijk geweld of het risico daarop.
- De Aandachtsfunctionaris maakt daarbij gebruik van een risicotaxatie-instrument [https://www.nji.nl/nl/Databank/Licht-Instrument-Risicotaxatie-Kindveiligheid---Jeugdzorg-\(LIRIK-JZ\)](https://www.nji.nl/nl/Databank/Licht-Instrument-Risicotaxatie-Kindveiligheid---Jeugdzorg-(LIRIK-JZ))
- De Aandachtsfunctionaris raadpleegt (in geval van twijfel altijd opnieuw) Veilig Thuis.
- De aandachtsfunctionaris kan in overleg met de directie, eventueel ook zonder toestemming van de ouders en/of het kind, overleggen met andere bij het gezin betrokken hulpverleners/beroepskrachten om een vermoeden van kindermishandeling te verifiëren of om hulp onderling af te stemmen. De aandachtsfunctionaris mag, indien van toepassing, ook zelf contact zoeken met de gezinsvoogd.
- In bovenstaande geval informeert de aandachtsfunctionaris zo snel mogelijk achteraf ouders over het contact en de gegeven informatie.

Hulpmiddelen:

- Risicotaxatie-instrument (bijlage 4)
- Balansmodel aard en ernst (bijlage 5)

Heb je twijfels over de veiligheid van de kinderen?

Bel dan Veilig Thuis.

Tel: 0800-2000 (24 uur per dag bereikbaar).

Stap 5: Hulp bieden en/of melden bij Veilig Thuis

Stap 5A: Hulp organiseren en monitoren

Als de Aandachtsfunctionaris, op basis van afweging in stap 4 meent dat het kind en zijn/haar gezin redelijkerwijs voldoende zijn beschermd tegen kindermishandeling of huiselijk geweld, dan:

- zorgt de aandachtsfunctionaris in overleg met het ondersteuningsteam voor hulpverlening op vrijwillige basis;
- volgt de aandachtsfunctionaris de effecten daarvan;
- doet de aandachtsfunctionaris in overleg met de directie alsnog een melding, als er signalen zijn dat de kindermishandeling of het huiselijk geweld niet stopt of opnieuw begint.

Heb je twijfels over de veiligheid van de kinderen?

Bel dan Veilig Thuis.

Tel: 0800-2000 (24 uur per dag bereikbaar).

Stap 5B Melden

Kan het kind niet of niet voldoende tegen (het risico op) kindermishandeling of huiselijk geweld beschermd worden, dan:

- Bespreekt de Aandachtsfunctionaris de melding met de ouders en evt. het kind (vanaf 12 jaar) dat er een melding gedaan wordt. Hij/zij legt uit waarom dit gebeurt en wat het doel ervan is en vraagt de ouders om een reactie. Bij bezwaren van ouders overlegt de Aandachtsfunctionaris hoe daaraan tegemoetgekomen kan worden. Is dat niet mogelijk, dan weegt de Aandachtsfunctionaris de bezwaren af tegen de noodzaak om het kind te beschermen tegen het huiselijk geweld of de kindermishandeling.
- Van contacten met de ouders over de melding kan de Aandachtsfunctionaris afzien, als er concrete aanwijzingen zijn dat de veiligheid van het kind, die van hem/haar zelf, of die van een ander in het geding is, of zou kunnen zijn of als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de cliënt daardoor het contact met u zal verbreken.
- De aandachtsfunctionaris meldt bij Veilig Thuis.
- Hij/zij sluit bij de melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geeft duidelijk aan, indien de informatie ook van anderen afkomstig is;
- Overlegt met Veilig Thuis wat de school na de melding zelf nog kan doen om het kind en zijn gezin te beschermen binnen de grenzen van de gebruikelijke taakuitoefening.

Veilig Thuis.

Tel: 0800-2000 (24 uur per dag bereikbaar).

Instructie gebruik Kindcheck

De Kindcheck is speciaal bedoeld voor mensen die werken met volwassen cliënten, zoals (huis)artsen, verpleegkundigen, maatschappelijk werkers, psychiaters en psychologen.

De Kindcheck helpt je om oudersignalen in kaart te brengen en vergroot de mogelijkheden om kindermishandeling te signaleren.

Heb je twijfels over de veiligheid van de kinderen? Dan doorloop je de stappen van de meldcode. Je legt eerst vast door welke signalen bij de ouder je twijfelt over de veiligheid van de kinderen. Daarna volg je de verdere stappen van de meldcode die ervoor zorgen dat er ook verder onderzoek plaatsvindt en dat er, zo nodig, passende hulp komt.

De kindcheck is onderdeel van de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Doel van de kindcheck is om meer kinderen in beeld te brengen die ernstig risico lopen mishandeld of verwaarloosd te worden door de situatie waarin hun ouder(s) verkeert of verkeren. Zo geldt de kindcheck bijvoorbeeld in geval van een ernstige (chronische) depressie, zware verslaving, (dreigende) huisuitzetting, geweld tussen huisgenoten, suïcidepoging.

NB:

Ook het contact waarbij de professional zich zorgen maakt over eventueel aanwezige broertjes en zusjes in het gezin kan aanleiding zijn voor het uitvoeren van de kindcheck.

De kindcheck vindt plaats in **stap 1 van de meldcode**.

Zie daarvoor ook bijlage 1

Deskundigheid eer-gerelateerd geweld en meisjesbesnijdenis

Er gelden specifieke aandachtspunten als er sprake is van (een vermoeden van) eer-gerelateerd geweld. Zo dient men in deze zaken altijd een deskundige te raadplegen, omdat het collectieve karakter van deze vorm van geweld specifieke expertise vraagt. U moet een op het gebied van eer-gerelateerd geweld deskundige raadplegen of Veilig Thuis.

Bij acute bedreiging van de veiligheid worden de stappen versneld, zo nodig binnen een uur. Denk hierbij aan (vermoedens van) een gedwongen huwelijk, achterlating, eerwraak die op (zeer) korte termijn dreigen plaats te vinden. Niet ingrijpen kan leiden tot moeilijk of niet omkeerbare situaties. Neem in dergelijke gevallen direct contact op met een aandachtsfunctionaris eer-gerelateerd geweld bij de politie of Veilig thuis.

Hoe gaat de organisatie om met vertrouwelijke informatie

Scholen verwerken gegevens van hun leerlingen. Voor de verwerking van bepaalde gegevens heeft de school een wettelijke plicht. Voor andere gegevens is toestemming nodig. Scholen houden zich daarbij aan de wet- en regelgeving over privacy, zoals de Wet bescherming persoonsgegevens. Zie ook bijlage "Leerlingen dossier en privacy"

Meldrecht in relatie tot beroepsgeheim

Een leraar heeft geen wettelijke geheimhoudingsplicht. Zo'n geheimhoudingsplicht geldt alleen voor (para)medici, notarissen, advocaten, politiebeambten, tolken, priesters en bepaalde ambtenaren. De school stelt echter wel eisen op dit gebied. Het is logisch en passend dat een leraar bepaalde informatie met andere leraren bespreekt, aangezien die ook met de betreffende leerling te maken hebben. Die school (en de leerling) mag echter verwachten dat een leraar op passende wijze met vertrouwelijke informatie omgaat.

Meldrecht

De regels voor het verbreken van het beroepsgeheim/discretieplicht gelden voor alle situaties waarin een ouder zich in een ernstige situatie bevindt. Bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld is dit in een meldrecht vastgelegd in de Wet maatschappelijke ondersteuning (art. 5.2.6 Wmo). Dit biedt iedere beroepskracht met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht het recht om een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld bij Veilig Thuis te melden. Ook als zijn leerling of ouder daar geen toestemming voor geeft. Daarnaast biedt het meldrecht beroepskrachten de mogelijkheid om informatie over een leerling of ouder te verstrekken als Veilig Thuis daar in een onderzoek naar vraagt.

NB: Het wettelijk meldrecht geldt ook als er alleen meerderjarigen bij het huiselijk geweld zijn betrokken.

NB: Voor een zorgvuldige besluitvorming is het noodzakelijk dat de beroepskracht de situatie, voordat hij zijn besluit neemt, bespreekt met een deskundige collega en zo nodig ook (op basis van anonieme cliëntgegevens) advies vraagt aan Veilig Thuis. Verder is het van belang dat er voldoende relevante feiten of signalen zijn vastgelegd en dat er een zorgvuldige en concrete afweging van belangen is geweest.

Bijlagen

Bijlage 1 : kindcheck, als professionals zich zorgen maken over een kind (dat zelf nog geen signalen laat zien) op basis van bijv. de volgende oudersignalen:

- Chronische of acute psychiatrische stoornis (waaronder depressie of manie, psychose, dissociatie)
- Suïcidale gedachten of agressieve gedachten of gedrag
- Agressief gedrag
- Uitingen van middelengebruik (alcohol, drugs of medicijnen)
- ▢ Vermoedens van huiselijk geweld tussen huisgenoten van de minderjarige kinderen
- ▢ Dreigende huisuitzetting, afsluiting van gas, water en licht;
- ▢ Chronische lichamelijke problematiek of andere problematiek waarbij er sprake is van overbelaste volwassenen waardoor het risico ontstaat op overbelasting van de kinderen.
- ▢ Extreem slechte hygiëne in huis, of onveilige of zeer slechte huisvesting.
- ▢ Verstandelijke beperking op gebied van sociale interactie, waarbij vermoed wordt dat opvoeden een probleem is.
- ▢ Gewelddadig gedrag, wapenbezit.
- ▢ Angst voor familieleden in verband met eerschendingen.
- ▢ Aanwijzingen van huwelijksdwang.
- ▢ Echtscheiding waardoor de verblijfsstatus dreigt te worden ingetrokken en er een partner is met kinderen die mogelijk illegaal op straat staat; dat levert een verhoogd stressniveau en risico's voor kinderen op
- Echtscheiding die gepaard gaat met geweld
- Aanwijzingen dat cliënt vrouwelijke genitale verminking voor zichzelf of voor de vrouwelijke partner en mogelijke dochters vanzelfsprekend vindt
- Een combinatie van factoren die ieder voor zich niet ernstig genoemd worden, maar in combinatie met elkaar een risicovolle situatie voor kinderen zouden kunnen vormen

Bij alle voorbeelden geldt dat u afweegt hoe ernstig de situatie voor eventuele kinderen kan zijn. Daarbij speelt de leeftijd van de kinderen ook een rol. De situatie van een verwarde moeder met een baby zal eerder ernstige zorgen oproepen dan een verwarde moeder met een kind van 16.

Bijlage 2. Zorgverkennd gesprek

Gesprek met ouders

- A. Doe deze gesprekken het liefst op maandag, niet vlak voor het weekeinde.
- B. Als je met ouders en/of kind in gesprek gaat over (vermoedens van) onveiligheid in het gezin, wil je tegelijkertijd de vertrouwensrelatie behouden. De attitude van de professional is in sterke mate bepalend voor de kwaliteit van die relatie. Bij een lastig gesprek over zorgen over de veiligheid is je houding dan ook cruciaal.
- C. Doe een uitnodiging voor een gesprek bij voorkeur mondeling of telefonisch. Schriftelijk is afstandelijker en geeft minder partnerschap. Gebruik zo neutraal mogelijke termen, vermijd termen als verwaarlozing of kindermishandeling
- D. Concentreer je op het tot stand brengen van kleine veranderingen.
- E. Het gesprek moet dus informatie opleveren om de volgende stappen in de Meldcode te kunnen zetten, namelijk het wegen of er mogelijk sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld en beslissen of je zelf hulp kunt organiseren dan wel dat je een melding bij Veilig Thuis moet doen.
- F. Laat zo weinig mogelijk tijd tussen de uitnodiging en de datum.
- G. **Vraag feitelijk naar wat er gebeurd is**

Vorbereiding op gesprek met ouders

Wat zijn concreet mijn zorgen? Waarop baseer ik mijn zorgen? Gaat het om vermoedens of feiten? Wat heb ik zelf gezien en wat heb ik van anderen gehoord? Wat weet ik zelf al? Wat weet ik nog niet? Heb ik een beeld hoe de ouders denken? Wat vinden mijn directe collega's? (NB: het anoniem bespreken van zorgen met collega's kan altijd) Zie ik aspecten over het hoofd? Sterken/nuanceren mijn collega's mijn zorgen? Wat vinden de ouders? Delen de ouders mijn zorgen? Welke aspecten van de zorg wil ik met hen bespreken?

Wat wil ik bereiken?

Welke informatie wil ik overbrengen?

Stel dat het gesprek niet loopt zoals je zou willen; wat wil je in ieder geval gezegd hebben, bereikt hebben in dit gesprek?

Start van het gesprek

Hoe begin je het gesprek?

Wat ga je zeggen/vragen/doen?

Agenda:

1. Welkom
  2. Doel en aanleiding (leg functie van gesprek uit/ achterdocht wegnemen. Geef de aanleiding en het doel van het gesprek aan)
  3. Beschrijf de feiten die zijn vastgesteld en de waarnemingen die zijn gedaan, geef daarbij geen waardeoordeel of eigen interpretatie
  4. Nodig de ouders uit om een reactie te geven
  5. Uitwisselen van informatie
  6. Samenvatten
  7. Afspraak maken
- Leg het gesprek vast en laat het indien mogelijk ondertekenen door alle betrokkenen

Ouders uitnodigen/een afspraak met de ouder(s) maken

- Nodig ouders uit voor een gesprek, liefst telefonisch of face-to-face :
"Ik wil graag een afspraak maken om over Bas te praten. Er zijn mij wat dingen opgevallen en ik ben benieuwd hoe u dat ziet."
- Zeg als de ouder schrikt bijvoorbeeld: "Ik zie dat u daarvan schrikt, klopt dat?"
- Als ouder doorvraagt wat je dan is opgevallen, kun je bijvoorbeeld zeggen: "Ik heb het idee, dat Bas de laatste tijd niet zo lekker in z'n vel zit/snel moet huilen/zich terugtrekt/en daar zou ik het met u over willen hebben..." Als de ouder vraagt of hij/ zij zich zorgen moet maken, kan je bijvoorbeeld zeggen: "Dat weet ik niet. Daarom wil ik graag met u in gesprek."

Voorbeeld

Geef de aanleiding en het doel van het gesprek aan: "Fijn, dat u kon komen. Ik heb u uitgenodigd, omdat ik me zorgen over Bas maak en graag van u wil horen wat u daarvan vindt."

'er is vandaag is iets voor gevallen, dat wil ik met he bespreken', 'ik wil dit met je delen, want ik schrok er erg van', 'herken je wat hij heeft gezegd?', 'kan je je voorstellen, dat ...', 'wat is er aan de hand?' en 'Ik weet dat er twee kanten aan een verhaal zitten. Er zit me al een tijdje iets dwars en ik zou graag JOUW mening daarover willen horen.'

- Vertel direct waar je je zorgen over maakt. Bijvoorbeeld: Ik heb het idee, dat Bas de laatste tijd niet lekker in z'n vel zit. Ik merk dat aan..." Of: "Ik zie dat Bas de laatste tijd snel moet huilen en daar maak ik me zorgen over."
- Geef daarna ruimte voor de reactie/emotie van de ouder.
- Als ouder zegt: waar bemoei je je mee? Kun je bijvoorbeeld zeggen: "Ik voel me net als u verantwoordelijk voor Bas, ik wil net als u dat Bas zich prettig voelt en daar wil ik samen met u over praten".

Voorbeeld zinnen

De werkelijke boodschap: Vanuit het benoemen van feiten, kan die als volgt luiden: - Mij valt op...., het lijkt of.....; - Ik merk, ik hoor, ik zie, ik denk.....; - Uw kind is de laatste tijd wat stiller (ongeconcentreerde, rumoeriger, drukker, verdrietiger, boos e.d.) en daar maak ik me zorgen over; - Uw kind heeft de laatste tijd wat moeite met andere kinderen, mij valt op...; - Uw kind is de laatste tijd zo afhankelijk en vraagt veel aandacht en heeft moeite met de regels; Hoe ervaart u dat zelf? ....Weet u misschien wat de oorzaak hiervan kan zijn? - Hoe gaat het bij u thuis? - Is er iets gaande in de omgeving van uw kind (vrienden, op straat, familie); - Het lijkt of uw kind gepest wordt (of uitgescholden/bang/straf krijgt/ klem zit/gedwongen wordt/niet gelukkig is) en daar last van heeft, wat merkt u daarvan?

Gesprek met kinderen

Niets beloven

"Als het niet goed voor jou is, moet ik proberen dat het goed komt voor jou. Ik zal je vertellen wat ik ga doen."

'Ik praat wel vaker met kinderen over dit soort dingen. Veel kinderen denken dat het hun schuld is dat ze geslagen worden. Dat snap ik heel goed. Maar het is belangrijk dat je weet dat het niet jouw schuld is. Ouders mogen je niet slaan.'

'Wat we samen hebben getekend en opgeschreven ga ik bespreken met papa en mama. Het is belangrijk dat zij weten wat jij leuk vindt thuis. En dat je heel veel van papa en mama houdt. Maar dat er ook dingen gebeuren waar je verdrietig van wordt. Als papa en mama het willen kunnen we samen een plan maken waardoor er geen verdrietige dingen meer gebeuren thuis. En jij bent heel belangrijk in dat plan, want het gaat om jou. Als ik met papa en mama gesproken heb, dan vertel ik je hoe het is gegaan en wat we verder gaan doen.'

Bijlage 3, verhelderingsvragen

- 1 Welk (concreet) gedrag laat het kind, de ouder(e) of anderen (omgeving) zien waardoor jij je zorgen maakt (en/of concrete situatie)?**

-

-
- 2 Sinds wanneer doet zich dit voor?**
- 3 Hoe vaak doet het zich voor? Nemen de signalen toe in intensiteit of aantal?**
- 4 In welke situatie(s), op welke momenten?**
- 5 Is er een aanleiding voor dit gedrag (situatie) aan te wijzen?**
- 6 Wat is het gevolg van het gedrag (situatie) voor het kind, de ouder(e), betrokkenen (omgeving)?**
- 7 Wordt de zorg door betrokkenen gedeeld, zo ja wat en door wie?**
- 6 Herkennen de ouders/betrokkenen het gedrag (situatie)?
Herkennen de ouders/betrokkenen de zorg?**
- 7 Welke acties zijn al ondernomen. Door wie?**
- 8 Wat gaat goed? (concreet)**

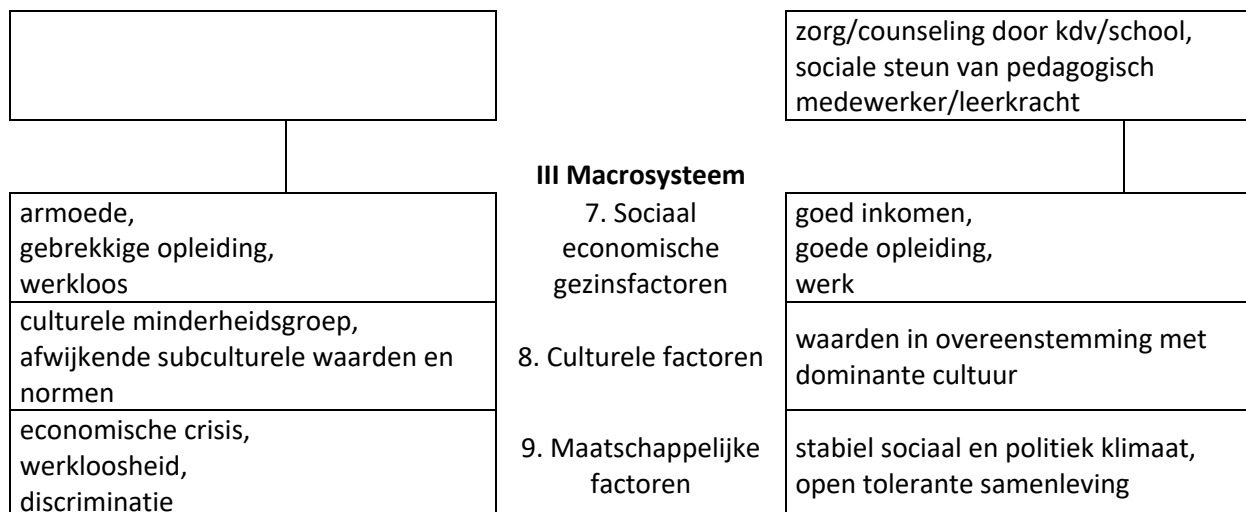
Bijlage 4, Het Balansmodel kind en gezin

Weeg de aard en ernst: Is het structureel of incidenteel? Hoe jonger, hoe erger

Directe veiligheid, schade op langere termijn?

Moet ik direct handelen of kan het een nachtje wachten?

Draaglast		Draagkracht
Risicofactoren (-)		Beschermende factoren (+)
	I Microsysteem	
Zwangerschaps- en geboortecomplicaties, laag geboortegewicht, handicap, laag zelfbeeld, (chronisch) ziek zijn, lage intelligentie, sterk temperament	1. Kindfactoren	hoge intelligentie, positief zelfbeeld, makkelijk temperament, sociale competentie, lichamelijke gezond
ziekte, stoornis, verslaving, laag zelfbeeld, jeugdtrauma's, alleenstaande ouder, laag opleidingsniveau, gebrekkige opvoedingsvaardigheden	2. Ouder	goede gezondheid, stabiele persoonlijkheid, positieve jeugdervaringen
autoritaire opvoedingsstijl, echtscheiding, conflicten en geweld, ernstige problemen tussen de ouders, eenoudergezin, sociale en pedagogische incompetentie ingrijpende gebeurtenissen	3. Gezinsfactoren	sociale en pedagogische competentie, affectieve gezinsrelaties
	II Mesosysteem	
isolement, conflicten met burens, gebrekkige sociale verbindingen, deviante vriendengroep en groepsdruk	4. Sociale gezinsfactoren	sociale steun, familie- en vriendennetwerk, goede sociale verbindingen
sociale desintegratie, verpaupering, slechte sociale (buurt)voorzieningen, onveilig, weinig of gevaarlijke speelruimte	5. Sociale buurtfactoren	sociale cohesie, goede en toegankelijke en sociale pedagogische infrastructuur (zorg, onderwijs en welzijn)
onveilig klimaat, gebrekkige binding ouders – kdv/school	6. School	veilig klimaat, goede sfeer, samenwerkingsrelatie ouders- kdv/scholen,

Bron: NIZW

Balansmodel

Wat zijn risicofactoren, staan daar ook beschermende factoren tegenover?

Kijk vanuit het kind, ouder/gezin en omgeving (inclusief situatie op school)

Probeer een inschatting te maken van de balans tussen draagkracht en draaglast.

Wat zou jij als aandachtfunctionaris/professional, in deze situatie voor ouders en kind kunnen betekenen?

Risicofactoren (draaglast factoren)	Beschermende factoren (draagkracht factoren)
Kind:	Kind:
Ouder/Gezin:	Ouder/Gezin:
Omgeving:	Omgeving:

Bijlage 5, Risicotaxatie

1. Wat gebeurt er of is er gebeurd?
2. Wat zou er kunnen gebeuren?
3. Hoe waarschijnlijk is het dat dit gebeurt?
4. Hoe ongewenst is dit?
5. Overall-beoordeling van de risico's, bestaand uit een combinatie van de waarschijnlijkheid en de ernst.

Datum	
--------------	--

Naam	
-------------	--

A. gegevens	
Naam kind 1 (lft)	
Geb. datum	
Dossiernr.	
Kind 2 (lft)	
Kind 3 (lft)	
Kind 4 (lft)	
Ouder 1	
Ouder 2	
Ouder 3	
Ouder 4	

1. Aandacht
2. Stimuleren
3. Structureren
4. Voorbeeldgedrag
5. Verzorging
6. Ontwikkelingskansen
7. Medische zorg
8. Fysieke veiligheid
9. Huisvesting
10. Financiële middelen
11. Contact in omgeving

C. Signalen die het risico op onveiligheid vergroten

BIJ OUDERS/VERZORGERS

1. In verleden gepleegde mishandeling
2. Zelf slachtoffer van mishandeling
3. Psychiatrische problematiek
4. Suicidale of gewelddadige gedachten
5. Overmatig drugs- en/of alcoholgebruik
6. Persoonlijkheidsstoornis
7. Sterke ontkenning
8. Negatief t.o.v. hulp

Alleen invullen in geval van (vermoeden) seksueel misbruik:

1. Eerdere arrestaties of veroordeling
2. Slachtoffer was een vreemde
3. Slachtoffer was van mannelijk geslacht
4. Pleger was tussen 18 en 25 jaar

Alleen invullen in geval van kind met een beperking:

1. Geen inzicht in beperking
2. Geen acceptatie
3. Onvoldoende vaardigheden
4. Onvoldoende zelfvertrouwen
5. Beperkt leer- en reflectievermogen

IN OUDER-KIND RELATIE

1. Beperkte opvoedingskennis en -vaardigheid
2. Negatieve opvattingen over kind
3. Problemen in contact tussen ouder en kind

BIJ HET KIND

1. Leeftijd beneden 6 jaar
2. Te vroeg geboren (prematuur)
3. Ongewenste geboorte
4. Hyperactiviteit
5. Lichamelijke of verstandelijke handicap
6. Ernstige gedragsproblemen

Alleen invullen in geval van kind met een beperking:**Seksueel misbruik**

1. Pleger in directe omgeving
2. Niet bij leeftijd passend seksueel gedrag
3. Laag zelfbeeld of sociale vaardigheid

Criminaliteit (>8jr)

1. Geen inzicht in eigen beperking
2. Geen acceptatie van eigen beperking
3. Problemen met planning
4. Subassertiviteit
5. Beperkte impulsbeheersing
6. Beperkte gewetensontwikkeling
7. Onvoorspelbaar handelen van ouders
8. Gebrek aan pro-sociale contacten
9. Schoolverzuim

Psychopathologie

1. Externaliserend probleemgedrag

--	--

2. Internaliserend probleemgedrag		
3. Ontwikkelingsstoornis		

IN GEZIN OF OMGEVING

1. Eén of meer van de volgende stressoren:

- a. chronische ziekte ouder
- b. (echt)scheiding
- c. verhuizing
- d. groot gezin

2. Eén of meer sociaal-economische stressoren:

- a. armoede
- b. schulden
- c. werkloosheid

3. Ontoereikende sociale steun

4. Relatieve geweld

5. Culturele invloeden

D. Conclusie (per kind)

Bijlage 6, Signalen

WAT IS KINDERMISHANDELING?

Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouder en/of wettelijk vertegenwoordiger of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

WELKE VORMEN VAN KINDERMISHANDELING KUN JE ONDERSCHIEDEN?

1. LICHAMELIJKE MISHANDELING

Ouders en/of wettelijk vertegenwoordigers verwonden het kind of staan toe dat het kind wordt verwond, Anders dan ten gevolge van een ongeluk.

Voorbeelden van lichamelijke mishandeling:

- Slaan, stompen, schoppen, opzettelijk laten vallen, verbranden, vergiftigen, verstikken.
- Vrouwelijke genitale verminking: een ingreep aan de uitwendige geslachtsdelen van een meisje. De Nederlandse overheid heeft alle vormen van besnijdenis strafrechtelijk verboden.
- Shaken Baby Syndroom: verzameling van signalen en symptomen die het gevolg zijn van het heftig door elkaar schudden van een baby.
- Syndroom van Münchhausen bij Proxy: een volwassene die bij een kind ziekteverschijnselen nabootst, verergert, veroorzaakt en/of verzint.

2. LICHAMELIJKE VERWAARLOZING

Het kind onthouden wat het voor zijn lichamelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft. De ouder en/of wettelijk vertegenwoordiger is niet in staat of bereid tot het verschaffen van minimale zorg ten aanzien van de lichamelijke behoeften van het kind.

Voorbeelden van lichamelijke verwaarlozing:

- Niet zorgen voor voldoende of geschikt eten.
- Niet zorgen voor schone, aan de weersomstandigheden aangepaste, passende kleding.
- Niet zorgen voor geschikt onderdak.
- Niet zorgen voor geschikte medische, tandheelkundige en geestelijke gezondheidszorg.
- Niet zorgen voor voldoende hygiëne.
- Niet zorgen voor voldoende toezicht.

3. PSYCHISCHE MISHANDELING

Het toebrengen van schade aan de emotionele- en/of persoonlijkheidsontwikkeling van het kind.

Voorbeelden van psychische mishandeling zijn:

- Het bedreigen of uitschelden van een kind als een systematisch patroon van kleineren en denigreren.
- Het kind tot zondebok maken.
- Het belasten van een kind met een te grote verantwoordelijkheid.
- Te zware taken in mantelzorg naar ouders of zusjes/broertjes
- (School)eisen stellen waaraan een kind niet kan voldoen.
- Het blootstellen van een kind aan extreem, onberekenbaar of ongepast gedrag.
- Het opsluiten of vastbinden van een kind als middel van straf of controle.
- Het kind is getuige van het geweld tussen andere gezinsleden.

4. SEKSUEEL MISBRUIK

Seksueel contact met een kind hebben of pogen te hebben, ter bevrediging van de seksuele gevoelens van de ouder/verzorger, en/of uit geldelijk gewin.

Voorbeelden van seksueel misbruik zijn:

- Pornografisch materiaal laten zien.
- Penetratie door vingers, voorwerpen of penis.
- Verkrachting en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij genitaal contact plaatsvindt.

- Aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij geen genitaal contact plaatsvindt (ongepast kussen, strelen van borsten).

5. GETUIGE ZIJN VAN HUISELIJK GEWELD

Het kind is regelmatig getuige zijn van geweld tussen de (stief)ouders en/of wettelijk vertegenwoordigers.

WAT ZIJN SIGNALLEN VAN KINDERMISHANDELING?

Kindermishandeling is meestal niet in één oogopslag te herkennen. Vaak zijn het indirecte signalen die een beeld geven wanneer kind het thuis niet goed heeft. Ook signalen van ouders of risicofactoren zijn belangrijk. Kijk dus niet alleen naar het kind. Signaleren is vaak een puzzel met veel verschillende stukjes.

Signalen kunnen ook op een ander probleem wijzen, dus de context is belangrijk. Dat maakt het herkennen soms bijzonder lastig. Het is belangrijk om voorzichtig met signalen om te gaan.

Signalenlijsten zijn niet volledig, ook andere signalen kunnen wijzen op vormen van kindermishandeling. Bij het signaleren is het vooral van belang dat er een gevoeligheid ontwikkeld wordt voor het herkennen van situaties die afwijken van het normale.

Let op :

Veranderingen bij kind in gedrag en/of uiterlijk

Niet adequaat omgaan met leeftijdgenoten

Grensoverschrijdend gedrag

Zie ook blz. 95 reader

KINDEREN VAN ALLE LEEFTIJDEN:

Lichamelijk welzijn:

- Blauwe plekken
- Brandwonden
- Botbreuken
- Snij-, krab- en bijtwonden
- Groeiachterstand
- Kind stinkt
- Heeft regelmatig smerige kleren aan
- Oververmoeid
- Vaak ziek, kind herstelt slecht
- Kind is hongerig
- Kind heeft eetproblemen
- Kind heeft slaapproblemen
- Achterblijvende motoriek
- Niet zindelijk op de leeftijd dat het hoort (broekpoepen)

Gedrag van het kind

- Weinig spontaan
- Passief, lusteloos
- Weinig interesse in spel
- Apathisch
- Toont geen gevoelens of pijn
- In zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- Labiel
- Erg nerveus
- Hyperactief

- Negatief zelfbeeld
- Weinig zelfvertrouwen
- Faalangst
- Negatief lichaamsbeeld
- Agressief
- Vernielzucht

Gedrag tegenover andere kinderen:

- Agressief
- Speelt weinig met andere kinderen
- Wantrouwend
- Niet geliefd bij andere kinderen

Gedrag tegenover ouders:

- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzaam
- Gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

Gedrag tegenover andere volwassenen:

- Angst om uit te kleden
- Angst voor lichamelijk onderzoek
- Verstijft bij lichamelijk contact
- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzaam
- Agressief
- Overdreven aanhankelijk
- Wantrouwend
- Vermijdt oogcontact

Gedrag overig:

- Plotselinge gedragsverandering
- Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- Taal- en spraakstoornissen

Gedrag van de ouder:

- Onverschillig over het welzijn van het kind
- Laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- Troost het kind niet
- Geeft aan het niet meer aan te kunnen
- Is verslaafd
- Is ernstig (psychisch) ziek
- Kleedt het kind te warm of te koud aan
- Zegt regelmatig afspraken af
- Heeft irreële verwachtingen van het kind
- Zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie:

- Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- Sociaal isolement
- Alleenstaande ouder
- Partnermishandeling
- Gezin verhuist regelmatig
- Slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn:

- Verwondingen aan geslachtsorganen
- Vaginale infecties en afscheiding
- Jeuk bij vagina of anus
- Pijn in bovenbenen
- Pijn bij lopen of zitten
- Problemen bij plassen
- Urineweginfecties
- Seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind:

- Drukt benen tegen elkaar bij lopen of oppakken
- Afkeer van lichamelijk contact
- Maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- Extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik

EXTRA SIGNALEN KINDEREN VAN 0-4 JAAR:

- Voedingsproblemen
- Ernstige luieruitslag
- Overmatige masturbatie

EXTRA SIGNALEN KINDEREN 4-12 JAAR:

- Te dik
- Slecht onderhouden gebit
- Regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen kind
- Eetstoornissen
- Timide, depressief
- Agressief
- Vernielzucht
- Overmatige masturbatie
- Slechte leerprestaties
- Rondhangen na school
- Kind wordt vaak thuisgehouden van school
- Ouder zet het kind onder druk om te presteren
- Kind zoekt seksuele toenadering tot andere kinderen of volwassenen
- Dwingt andere kinderen tot seksueel contact.

EXTRA SIGNALEN VOOR JONGEREN 12-18 JAAR:

- Alcohol- of drugsmisbruik
- Weglopen
- Crimineel gedrag
- (Angst voor) zwangerschap
- Veel wisselende contacten met leeftijdgenoten
- Promiscue gedrag
- Prostitutie
- Zoekt seksuele toenadering tot andere kinderen of volwassenen
- Dwingt andere kinderen tot seksueel contact

Bijlage 7 Omgaan met privacy

Tijdens het uitvoeren van de stappen in het protocol, is het belangrijk dat er zorgvuldig gehandeld wordt. Er is immers sprake van persoonlijk informatie over kinderen en gezinnen. De wet op de Jeugdzorg (2005) geeft de gedragslijnen aan over het inzage-recht. Een ouder en/of wettelijk vertegenwoordiger (bijvoorbeeld een voogd) heeft het recht om het dossier van zijn/haar kind in te zien. Kinderen tussen de 12 en 16 jaar hebben gedeeltelijk recht op inzage en vanaf 16 jaar heeft een jongere recht op inzage.

Inzage kan worden geweigerd wanneer het belang van het kind, de melder en/of informant wordt geschaad. Belangrijke tips bij het omgaan met privacy:

- Betrek bij een overleg niet te veel mensen;
- Zorg dat informatie over kinderen en gezinnen altijd binnenshuis blijft;
- Contact met andere instellingen kan in principe alleen na toestemming van de ouder of wettelijk vertegenwoordiger. Contact met andere instellingen zonder toestemming kan alleen anoniem. Het gezin of kind mag dan niet bekend worden gemaakt;
- In bepaalde situaties mag zonder toestemming van de ouders informatie uitgewisseld worden indien hier een hoger belang (bijvoorbeeld de veiligheid van het kind) mee gediend wordt. Belangrijk is goed te documenteren wat de stappen en afwegingen zijn geweest om actie te ondernemen en deze te evalueren;
- Contact met Veilig Thuis kan altijd zonder toestemming van de ouders;
- Wees zorgvuldig met schriftelijke informatie. Ouders hebben recht op inzage in verslagen, formulieren en observatieverslagen. Alleen als het anonieme werkaantekeningen zijn, hebben ouders geen inzage-recht;
- Schrijf daarom alsof ouders over uw schouder meekijken. Beschrijf waarneembaar gedrag en wees voorzichtig met interpretaties;
- Als ouders een verslag willen inzien, kunt u voorstellen om het samen met hen te lezen, erover te praten en waar nodig toe te lichten. Daarna kan een kopie worden meegegeven. Een andere mogelijkheid is om de belangrijkste punten uit het verslag en afspraken tijdens het gesprek op papier te zetten en aan de ouders te geven. Dit vormt tegelijk een leidraad voor eventuele volgende gesprekken met ouders;
- Schriftelijke informatie moet goed worden opgeborgen in een afsluitbare kast of digitaal met een wachtwoord;
- Informatie die niet (meer) relevant is, moet worden vernietigd of aan ouders worden meegegeven;
- Schriftelijke informatie mag niet zonder toestemming van ouders aan derden worden verstuurd.
- Veilig Thuis vormt hierop de enige uitzondering, maar ook hier geldt: informeer de ouders dat je Veilig Thuis belt of houdt het anoniem.;
- Schriftelijke informatie die de instelling van derden ontvangt, moet ook met toestemming van de ouders zijn verstuurd. Als dit niet zo is, is het verstandig de informatie terug te sturen.

Bijlage 8, Vechtscheiding? Wat je als school kan (én moet!) doen

School, kind & omgeving

Voor kinderen met gescheiden ouders kan het voorjaar een periode zijn met veel pijnlijke momenten. Zo komen ieder jaar kinderen thuis met een Vaderdag knutsel, terwijl ze geen contact meer hebben met hun vader. Achtstegroepers zien soms als een berg op tegen de eindmusical: Wie moeten ze aankijken vanaf het podium en naar wie moeten ze na afloop toe lopen?

Waar moet je als school rekening mee houden? Wat kun je doen om schade voor het kind te voorkomen of beperken? Vijf tips voor scholen.

1. **Blijf neutraal bij onderlinge problemen tussen ouders.** Als school ben je primair gericht op onderwijs, waarbij je onder meer zorgt voor de veiligheid en rust van het kind. Sta niet toe dat ouders hun onderlinge relationele problemen of conflicten op school of via school beslechten. Neem je beleid hierover op in de schoolgids.
2. **Houd je aan de informatieplicht.** Als beide ouders ouderlijk gezag hebben over de kinderen, moet je beide ouders dezelfde mondelinge en schriftelijke informatie geven. Zorg dus dat je over actuele contactgegevens beschikt. Een ouder zonder ouderlijk gezag hoeft je alleen te informeren wanneer hij of zij daarom verzoekt, en enkel over belangrijke feiten over het kind. Hierop kun je een uitzondering maken, als je het verstrekken van informatie schadelijk acht voor het belang van het kind (meer informatie).
3. **Bij twijfel, vraag toestemming van beide ouders.** Het Burgerlijk Wetboek zegt: als je niets weet van onenigheid tussen ouders, dan mag je er van uit gaan dat elke beslissing genomen door één ouder, gebeurde mét toestemming van de andere ouder. Maar weet je hier wél vanaf of zou je het moeten weten, dan heb je wél expliciet toestemming nodig van beide ouders met gezag. Het gaat dan bijvoorbeeld om de inschrijving op school, het publiceren van foto's van het kind of om het laten onderzoeken van een kind door een orthopedagoog. Bij twijfel is het dus altijd raadzaam om toestemming van beide ouders te vragen.
4. **Wees pijnlijke momenten voor.** Vader- en Moederdag, de eindmusical, schoolreisjes, eigenlijk schuilt voor kinderen met ouders in een vechtscheiding in ieder bijzonder evenement waarbij ouders betrokken zijn, een risico op een incident. Belangenorganisatie Villa Pinedo adviseert daarom om vooraf duidelijke afspraken te maken met ouders over hun gedrag. Op de site van deze organisatie zijn onder andere een open brief aan alle gescheiden ouders met een kind in groep 8 en een scheidingspakket voor leerkrachten te vinden, ontwikkeld met steun van het Ministerie van Volksgezondheid.
5. **Meld je zorgen bij een niet-pluisgevoel.** Een vechtscheiding wordt gezien als een vorm van kindermishandeling en komt helaas steeds vaker voor. De PO-Raad vindt het van groot belang dat schoolbesturen structureel scholing aanbieden op dit thema, zodat het personeel signalen tijdig kan opvangen en weet hoe te handelen. De Inspectie van het Onderwijs ziet erop toe of scholen beschikken over een meldcode en deze op de juiste wijze gebruiken.

Bron: onderwijsgeschillen.nl en villapinedo.nl

Bijlage 9, Ouderlijk gezag en de rol van school

Ouderlijk gezag

Over alle kinderen tot 18 jaar wordt gezag uitgeoefend. Gezag bestaat uit een mix van

- (1) opvoeden en verzorgen,
- (2) vertegenwoordigen in het juridisch verkeer en
- (3) beheer van een eventueel vermogen van het kind.

Degene die het gezag heeft, neemt de belangrijke beslissingen in de opvoeding, zoals bijvoorbeeld de schoolkeuze, wel of geen hulp inschakelen bij problemen en wel of geen medisch onderzoek. Degene die het gezag uitoefent, wordt de wettelijk vertegenwoordiger genoemd.

Ouders zijn getrouwd of zijn geregistreerde partners

Als een getrouwde vrouw een kind ter wereld brengt, oefenen de echtgenoten automatisch samen het gezag uit. Dit geldt ook voor lesbische stellen en voor paren die hun partnerschap hebben geregistreerd bij de burgerlijke stand.

Ouders wonen samen

Wonen de ouders van het kind samen (zonder huwelijk of geregistreerd partnerschap), dan oefent de (meerderjarige) moeder vanaf de geboorte het gezag over haar kind alleen uit. Wil zij het gezag samen met haar vriend uitoefenen, dan moet haar vriend het kind eerst erkennen. Door de erkenning wordt de man de juridische vader van het kind. Door de erkenning krijgt hij geen gezag. Daarvoor moeten de moeder en de 'erkenner' het gezamenlijk gezag in laten schrijven in de gezagsregisters van de rechtbank. Vanaf dat moment hebben man en vrouw samen het gezag.

Na een (echt)scheiding: gezamenlijk gezag

Ouders die samen het gezag hebben, blijven ook na het verbreken van hun relatie gezamenlijk gezag uitoefenen.

NB alleen in uitzonderlijke gevallen, kan een rechter, op verzoek van de ouder(s), het gezag na een scheiding aan één ouder toewijzen. Bijvoorbeeld als is gebleken dat de andere ouder het kind mishandelt of ernstig verwaarloost. In dat geval is er één ouder met gezag en één ouder zonder gezag.

Eén ouder is overleden

Oefenen twee ouders samen het gezag uit en overlijdt één van hen, dan zet de andere ouder het gezag automatisch alleen voort.

Gezamenlijk gezag van ouder en niet-ouder

Oefent een ouder alleen het gezag uit (weduwenaar, alleenstaande ouder) dan kan deze ouder samen met een vriend/partner/echtgenoot de rechtbank verzoeken om hen voortaan samen het gezag te laten uitoefenen over de kinderen van de ouder. Wijst de rechter dit verzoek toe, dan hebben de ouder en de niet-ouder voortaan gezamenlijk het gezag. Zij zijn dan beiden wettelijk vertegenwoordiger van de minderjarige kinderen.

Ingrijpen in het gezag: ondertoezichtstelling of beëindigen van het gezag

Als de ontwikkeling van kinderen ernstig wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet voldoende helpt of niet wordt aanvaard, kan de rechter, op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming ingrijpen in het gezag. Hij kan het kind onder toezicht stellen. In dit geval behouden de ouders hun gezag maar dit gezag wordt beperkt omdat een gezinsvoogd (meestal van Bureau Jeugdzorg) gedwongen hulp gaan bieden en organiseren. Een ondertoezichtstelling kan ook gepaard gaan met de uithuisplaatsing van een kind, bijvoorbeeld in een pleeggezin of in een instelling. Jaarlijks wordt bekeken of de ondertoezichtstelling (en eventueel de uithuisplaatsing) nog noodzakelijk is. Is de bedreiging van de ontwikkeling van het kind zo ernstig dat een ondertoezichtstelling het kind niet voldoende beschermt, dan kan de rechter, ook weer op

verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming, het gezag van de ouders beëindigen. De ouders blijven de ouders van hun kind maar ze oefenen geen gezag meer uit en ze hebben dus geen zeggenschap meer over hun kind. Bureau Jeugdzorg krijgt dan doorgaans het gezag (dat 'voogdij' wordt genoemd omdat een ander dan de ouders het gezag uitoefent) en de kinderen worden door de voogd elders ondergebracht.

Pleegouder

Typerend voor een pleegouder is dat hij of zij in zijn gezin een kind van een ander opvoedt en verzorgt, terwijl hij geen gezag over hem uitoefent. De pleegouder is geen wettelijk vertegenwoordiger van het kind. Dat zijn de ouders, of dat is Bureau Jeugdzorg of een andere instelling aan wie de rechter het gezag heeft opgedragen. Officiële zaken, zoals plaatsing op de kinderopvang, keuze voor een school, toestemming voor hulpverlening, moeten door de wettelijk vertegenwoordiger geregeld worden. Dagelijkse dingen kunnen worden geregeld met de pleegouders.

Informatierecht van de ouder zonder gezag

Een ouder die geen gezag heeft, heeft een beperkte positie omdat aan hem geen toestemming hoeft te worden gevraagd en hij ook geen inzage in het dossier van zijn kind heeft.

Voorbeelden van ouders zonder gezag zijn:

- de man die zijn kind wel erkend heeft maar die niet samen met de moeder het gezag uitoefent;
- de ouder die zijn gezag kwijtraakt na een scheiding omdat de rechter éénhoofdig gezag toewijst aan de andere ouder;
- de ouders die het gezag wordt ontnomen omdat de ontwikkeling van hun kind ernstig wordt bedreigd door de wijze waarop zij het (niet) opvoeden en verzorgen.

Deze ouder zonder gezag heeft, als hij daar om vraagt, wel recht op informatie over zijn kind. Dit recht kan hij uitoefenen bij alle beroepskrachten die met zijn kind te maken hebben, zoals school, hulpverlening, opvang, enzovoort. Zo kan school bijvoorbeeld aan de ouder zonder gezag op zijn verzoek een afschrift van de rapporten verstrekken.